

IMRAN QURESHI

Στην πολυπολιτισμική, πολυτάραχη Μεσόγειο, την κλειστή θάλασσα που βρίσκεται ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, με πλήθος λαών και πολιτισμών να έχουν αναπτυχθεί στα παράκτια της από την αρχαιότητα έως σήμερα, εστιάζει η 3η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης με γενικό τίτλο «Παλιές Διασταυρώσεις - Make it new» (18.9 - 18.12.2011). Η ίδια η Θεσσαλονίκη συμμετέχει ως μέρος της εικαστικής διοργάνωσης, η οποία θ' απλώνεται σε σημαντικά ιστορικά μνημεία της πόλης, μέσα από τα οποία ο επισκέπτης θ' ανατρέχει και στη δική της ιστορία.

Η έκθεση

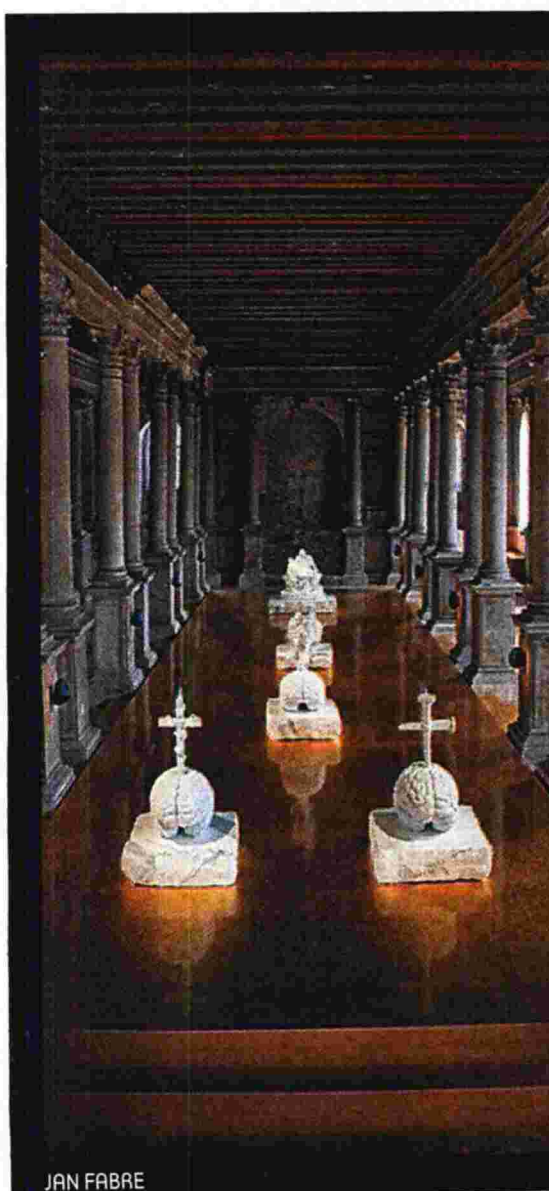
«Πήραμε την πόλη σαν μεταφορά και βάζουμε στον θεατή τη δυσκολία να περπατήσει ένα μεγάλο κομμάτι της ώστε ν' αντιληφθεί και τη δική της ιστορία. Τον προτρέπουμε να γίνει μέρος της σημερινής ζωής της και ν' ανακαλύψει μαζί με τα σύγχρονα έργα τέχνης των εκθέσεων και τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα του δικού της παρελθόντος», λέει στο «Ποντίκι art» η Μαρίνα Φωκίδη, που μαζί με τη βραβευμένη επιμελήτρια Μαχίτα Ελ Μπάκα Ουριέτα από το Αμπου Ντάμπι και τον Ιταλό θεωρητικό της τέχνης, συγγραφέα και γνωστό φιλέλληνα Πάολο Κολόμπο, επιμελήθηκαν το κεντρικό πρόγραμμα «Ο Γκρεμός και το Ρέμα», μια μεγάλη έκθεση σύγχρονης τέχνης με κοινό ιστό και αυτονομία ανάμεσα στις εκθέσεις της, οι οποίες θα εκτείνονται σε έντεκα συνολικά χώρους (5 ιστορικά μνημεία και 6 μουσεία). Έργα ζωγραφικής, γλυπτά, installation, video art, καινούργιες παραγωγές περισσότερων από 90 καλλιτεχνών με διεθνή αναγνώριση θα φιλοξενηθούν στο κεντρικό πρόγραμμα κι όπως λέει η κ. Φωκίδη, «επειδή θα δούμε πολλά και διαφορετικά έργα, ας υπογραμμίσουμε ότι αυτό που δεν θα δούμε, είναι πολιτικές χειρονομίες και φαμφάρες της στρατευμένης τέχνης, έργα που μοιάζουν με πολιτικό ρεπορτάζ κι έχουμε δει πολλά τελευταία. Η τέχνη έχει τη δική της δυνατότητα να μιλάει πολιτικά. Ήταν απόφαση και των τριών επιμελητών, τα έργα να έχουν τη δυναμική της πραγματικής τέχνης και μέσα από τα χρώμα-

τα, τη φόρμα, το ερέθισμα προς τον θεατή να μιλούν πολιτικά. Έχουμε έργα από τη Μέση Ανατολή ή άλλα που σχολιάζουν τις αραβικές εξεγέρσεις όπως η πυραμίδα - μνημείο του Αγγελου Πλέσσα. Μιλάει για τους ανθρώπους που ασχολούνται με το internet, ένα αφηρημένο έργο που όταν κάθεται κάποιος κάτω από αυτό, του δίνει τη δυνατότητα σύνδεσης με το internet ώστε, αν θέλει, να ξεκινήσει, συμβολικά ή πραγματικά, μια εξέγερση». Το έργο «Green Line» του Φράνσις Αλντ, του Βέλγου καλλιτέχνη που ζει στο Μεξικό και τα έργα του συνδυάζουν διαφορετικές τέχνες ενώ οι «περίπατοι» - performance του σχολιάζουν και καταγράφουν πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές συνθήκες είναι η διαδρομή που έκανε πριν από δύο χρόνια στην πράσινη γραμμή Ισραήλ - Παλαιστίνη. «Δείχνει τη δυσκολία μετακίνησης στην περιοχή μ' εντελώς ξεχωριστό τρόπο. Οι καλλιτέχνες έχουν τη δυνατότητα να ξαναεφευρίσκουν τον κόσμο κι αυτό μπορεί να εγκυμονεί και λύσεις», σχολιάζει η κ. Φωκίδη.

Οι εκθεσιακοί χώροι και τα μνημεία

Το Φρούριο του Επταπυργίου (Γεντί Κουλέ), το Πολύχρωμο Πτωχοκομείο (Αλατζά Ιμαρέτ), το Μπέη Χαμάμ, η όμορφη Κάζα Μπιάνκα και το Γενί Τζαμί είναι τα ιστορικά κτίρια της Θεσσαλονίκης που θα λειτουργήσουν ως εκθεσιακοί χώροι της Μπιενάλε. Σταυροδρόμι πολιτισμών, η Θεσσαλονίκη υπήρξε σπουδαίο κέντρο για έθνη και θρησκείες, τόπος όπου συνυπήρξαν δημιουργικά χριστιανοί, Εβραίοι, μουσουλμάνοι. Η πόλη, ευτυχώς, διατηρεί σημεία άμεσης σύνδεσης με το παρελθόν της. «Τα μνημεία έχουν να κάνουν με τη σημαντικότητα της πόλης, τα αντιμετωπίζουμε ως σημεία αναφοράς από το παρελθόν έως σήμερα. Το Γεντί Κουλέ λειτουργούσε σαν φυλακή ως το 1989, όπου φυλακίζονταν και πολιτικοί κρατούμενοι. Εκεί λοιπόν τοποθετούμε ένα γλυπτό του Βλάση Κανιάρη, έναν εξαθλιωμένο άνθρωπο που γίνεται άγγελος, φόρος τιμής στον καλλιτέχνη που ήταν από τους πρώτους που μίλησαν για τους πολιτικούς κρατούμενους και σ' εκείνους που κάποτε

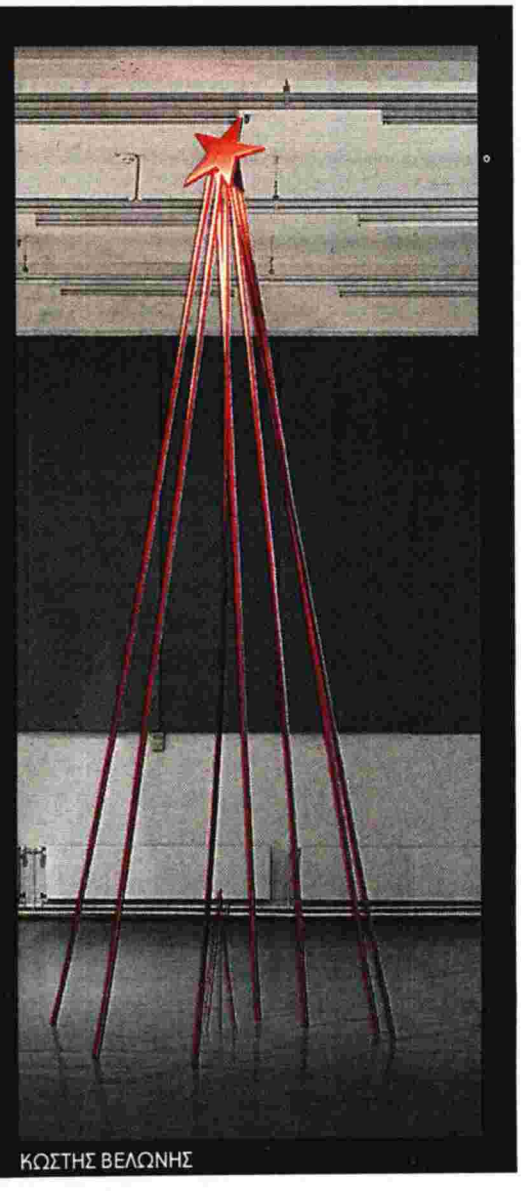
Ο γκρεμός και το ρέμα

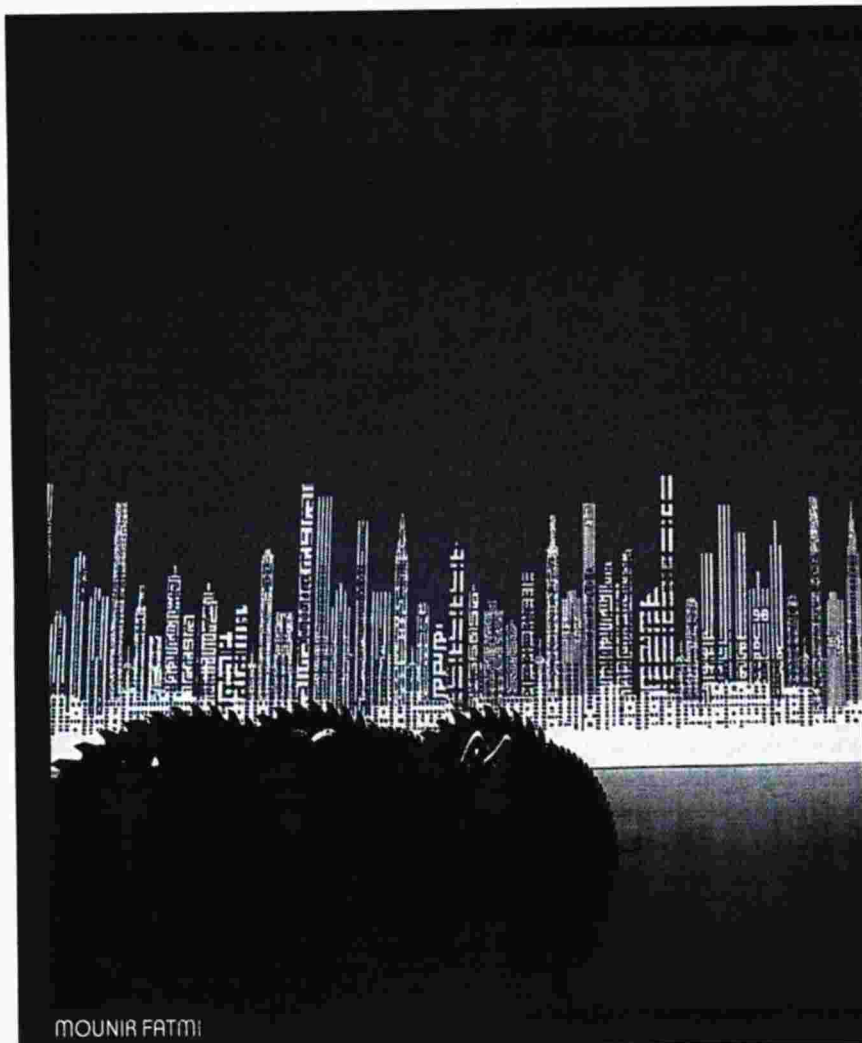
JAN FABRE

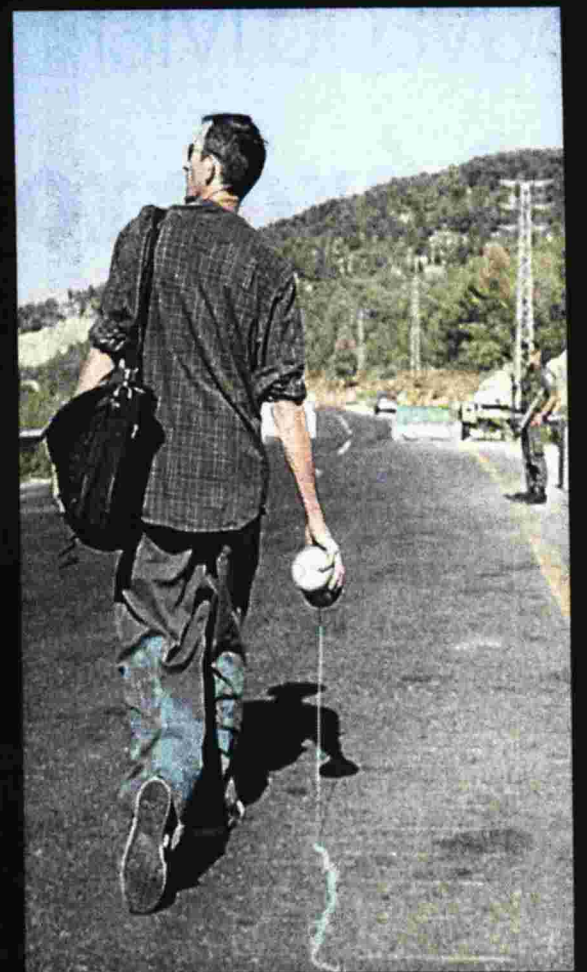
ΒΛΑΣΗΣ ΚΑΝΙΑΡΗΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΩΝΗΣ

MOUNIA FATMI

FRANCIS ALYS

Αυτός είναι ο τίτλος του κεντρικού προγράμματος της φιλόδοξης 3ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, που φέτος εκτείνεται σε πέντε μνημεία και έξι μουσεία της πόλης. Μόνο που η διοργάνωση, μέχρι στιγμής και μόλις 18 μέρες πριν από τα επίσημα εγκαίνια, δεν έχει ακόμα καταφέρει να εκταμιεύσει το ποσόν του 1.000.000 ευρώ από το ΕΣΠΑ. Παρ' όλα αυτά, οι υπεύθυνοι του ΚΜΣΤ διαβεβαιώνουν ότι «η Μπιενάλε θα γίνει».

αγωνίστηκαν», εξηγεί η κ. Φωκίδη. Το Αλατζά Ιμαρέτ – που θα πει πολύχρωμο πτωχοκομείο – λειτούργησε σαν κέντρο υποδοχής μεταναστών, σα χώρος συσσίτιου κ.λπ. Διατηρώντας το «πολύχρωμο» στήνεται έκθεση αφιερωμένη στον μινιάρ με έργα του ταλαντούχου Γιώργου Σαπουντζή. Στην όμορφη Κάζα Μπιάνκα η έκθεση είναι μια αναφορά για τους Ιταλούς που βρέθηκαν στη Θεσσαλονίκη μέσα από τα έργα του Αλμπέρτο Σαβίνο – αδελφού του Τζιόρτζιο ντε Κίρικο –, τα οποία φιλοτέχνησε όταν έκανε τη στρατιωτική του θητεία στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο του κεντρικού προγράμματος παρουσιάζονται στη Μονή Λαζαριστών έργα της συλλογής Κωστάκη, που συνδιαλέγονται έμμεσα, θεματικά και αισθητικά με έργα σύγχρονων καλλιτεχνών. Δεν πρόκειται για μια νοσταλγική άσκηση, ούτε για έργα που μιμούνται τη ρωσική αβανγκάρντ, αλλά για σημερινούς καλλιτέχνες που μέσα από την καλλιτεχνική τους φαίνεται να έχουν κοινές αγωνίες με τους Ρώσους δημιουργούς. Τη διεύθυνση του όλου εγχειρήματος έχει η πρόεδρος του ΚΜΣΤ Κατερίνα Κοσκινά, υπεύθυνη διαχείρισης του έργου είναι η Αθηνά Ιωάννου (ΚΜΣΤ).

Η διοργάνωση

Η διοργάνωση της 3ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, που θ' αναπτύσσεται σε ολόκληρη την πόλη με δράσεις και εκθέσεις ξεχωριστού ενδιαφέροντος, είναι κρίμα κι άδικο να βρίσκεται μπροστά στον «Γκρεμό και το ρέμα». Οι άνθρωποι του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης ξεκαθαρίζουν ότι «η Μπιενάλε θα γίνει» και δουλεύουν πυρετωδώς, ώστε μόλις δοθεί το «πράσινο φως» – αρχίσει δηλαδή η εκταμίευση του 1.000.000 ευρώ που έχουν εξασφαλίσει από το ΕΣΠΑ – και ολοκληρωθούν οι αναθέσεις στις ανάδοχες εταιρίες – οι περισσότεροι διαγωνισμοί διεξάγονται αυτές τις ημέρες – ν' αρχίσει και η υλοποίηση των εκθέσεων. Με κόστος 1.000.000 ευρώ και κύριο διοργανωτή το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, μέσα από την «Κίνηση των 5 Μουσείων Θεσσαλονίκης» – 5Μ (Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών του ΑΠΘ), η 3η Μπιενάλε χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονία - Θράκη 2007-2013 του ΕΣΠΑ, με τελικό δικαιούχο το ΚΜΣΤ και συγχρηματοδοτείται κατά 80% από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) και κατά 20% από εθνικούς πόρους.

Το θρίλερ με τις προθεσμίες

Σκληρός αγώνας δρόμου μετ' εμποδίων είναι το διάστημα που απομένει έως τις 18 Σεπτεμβρίου, ημέρα εγκαίνιων. Είκοσι ημέρες πριν από τη διεξαγωγή εκκρεμούν σοβαρότατα ζητήματα, καθώς δεν έχουν ολοκληρωθεί οι διεθνείς διαγωνισμοί και δεν έχουν εκταμιευθεί τα χρήματα ύψους 1.000.000 ευρώ, πλην του μηδαμινού ποσού των 10.000 ευρώ! Μέχρι τη στιγμή που γράφονταν το ρεπορτάζ περνούσε «ξυστά» από τη διοργάνωση η χειρότερη απειλή, να χαθούν οι χρονικές προθεσμίες των διαγωνισμών. Το υπουργείο Πολιτισμού σε ερώτησή μας απάντησε ότι δεν έχει καμία ανάμειξη με τα προγράμματα που εντάσσονται στο ΕΣΠΑ, καθώς ο κάθε φορέας κινεί μόνος του τη διαδικασία. Επίσης το ποσό των 50.000 ευρώ που αντιστοιχεί στο ΚΜΣΤ μέσω της κίνησης των πέντε μουσείων έχει δοθεί. Αν και η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης είναι από τους λίγους και τυχερούς θεσμούς που έχουν εξασφαλίσει από το ΕΣΠΑ οικονομική στήριξη σε βάθος χρόνου συνολικού ύψους 3.000.000 ευρώ, που κατανέμεται με 1.000.000 αντίστοιχα για κάθε διοργάνωση για τις χρονιές 2011, 2013 και 2015, αυτή τη στιγμή αδυνατεί ν' αντλήσει τα ευρωπαϊκά κονδύλια που περιμένουν σε κάποιο γκισέ τράπεζας. Τι πήγε στραβά; «Ανθρώπινο λάθος» ήταν η απιολογία που μάθαμε από εγκυρότατο υψηλόβαθμο στέλεχος χωρίς περισσότερες διευκρινίσεις. Τα χρήματα από το ΕΣΠΑ δίνονται μέσω των Περιφερειών κι αυτό έχει παίξει ρόλο στην καθυστέρηση. Επακόλουθο αυτού είναι η αργοπορία των διαγωνισμών, ώστε μέχρι τελευταία στιγμή να μην έχουν προχωρήσει οι αναθέσεις στις ανάδοχες εταιρίες, που θα αναλάβουν τη μεταφορά των έργων, την ασφάλειά τους, την τεχνική υποστήριξη των εκθέσεων, τη διοργάνωση των συνεδρίων, των παράλληλων εκδηλώσεων, τη μετακίνηση των καλεσμένων. Το φιλόδοξο σχέδιο της Μπιενάλε, ο περιορισμένος χρόνος για την υλοποίησή της – θεωρείται ελάχιστο διάστημα η περίοδος των δέκα μηνών –, η χρηματοδότηση για πρώτη φορά μέσω ΕΣΠΑ που απαιτεί διεθνείς διαγωνισμούς και ο συντονισμός των πέντε μουσείων έχουν παίξει ρόλο στις αλληπάλληλες καθυστερήσεις. Ας σημειωθεί ότι η φετινή Μπιενάλε μειώνεται σε διάρκεια σε σχέση με τις δύο προηγούμενες, ενώ έχει αλλάξει την ημερομηνία διεξαγωγής της προκειμένου να συμπίσει με τα μεγάλα γεγονότα της πόλης, τα «Δημήτρια», το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης κ.ά., αλλά και να πραγματοποιήσει συνεργασία, σε επίπεδο προβολής και επικοινωνίας, με την 11η Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης της Λυών (15.09 - 31.12.2011) και την 12η Μπιενάλε της Κωνσταντινούπολης (17.09 - 13.11.2011).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Οι Εβραίοι στη Θεσσαλονίκη. Ανεξιτηλά σημάδια στον χώρο: Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης (18.9 - 30.9.2012).
- «Βυζάντιο & Άραβες», Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2011).
- «Θεματικές επιλογές από τη συλλογή Κωστάκη του ΚΜΣΤ», Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης - Μονή Λαζαριστών (18.9 - 18.12.2011).
- Accrochage: «Jan Fabre, PIETAS», Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης - Κτίριο M2.
- «Roaming Images. Διασταυρώσεις του Ελληνικού και Αραβικού πολιτισμού μέσα από το βλέμμα σύγχρονων καλλιτεχνών», Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης (18.9.2011 - 8.1.2012).
- «Θραυσμάτα και σπαραγμάτα από τη Φουστατή», Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών του ΑΠΘ (Νοέμβριος 2011 - Ιανουάριος 2012).
- Διεθνές Εργαστήριο Νέων Καλλιτεχνών / «Domino» (18.9 - 7.10.2011: εργαστήριο & 7.10 - 7.11.2011: έκθεση).
- Thessaloniki Performance Festival (19 - 25.9.2011).